

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 132/06-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. septembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť J. V., R., prechodne bytom H., zastúpenej advokátom JUDr. L. C., R., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. 9 C 156/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 156/95 porušil základné právo J. V., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Jane Vetrárovej priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 120 000 Sk (slovom stodvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. J. V. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom osemtisícšesťstoosemdesiatdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. L. C., R., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 11. apríla 2006 č. k. I. ÚS 132/06-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. V., R., prechodne bytom H. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. L. C., R., ktorou namietala základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Okresným súdom Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 156/95.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že 9. októbra 1995 podala sťažovateľka okresnému súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) z dôvodu, že konanie vedené okresným súdom trvalo vyše 10 rokov. (Okresný súd vo veci meritórne rozhodol 20. júna 2006, t. j. až po podaní sťažnosti ústavnému súdu 22. februára 2006.)

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 120 000 Sk a náhradu trov konania.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, vyjadrením sp. zn. 1 Spr 508/2006 z 3. augusta 2006. Sťažovateľka zaujala stanovisko k uvedenému vyjadreniu okresného súdu podaním zo 17. augusta 2006.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s predloženým dokumentačným materiálom dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v posudzovanej veci.

Sťažovateľka podala 9. októbra 1995 okresnému súdu žalobu proti J. V., R. (ďalej len „žalovaný“), na vyporiadanie BSM po rozvode manželstva. Súčasne požiadala o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (žije s 3 maloletými deťmi len zo sociálnej podpory).

Na výzvu okresného súdu zo 17. októbra 1995 sťažovateľka predložila 25. októbra 1995 potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch.

Okresný súd 16. novembra 1995 vyzval sťažovateľku na predloženie potvrdení zo Sociálnej poisťovne a Slovenskej sporiteľne (požadované potvrdenia boli predložené 15. novembra 1995 a 24. novembra 1995, resp. 6. decembra 1995).

Okresný súd 6. decembra 1995 priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd 4. januára 1996 stanovil termín pojednávania na 19. január 1996. Toto pojednávanie bolo po výsluchu účastníkov konania odročené na neurčito za účelom spresnenia petitu žaloby.

Právny zástupca sťažovateľky 15. februára 1996 písomne upresnil petit žaloby. K upravenému petitu sa žalovaný vyjadril 7. marca 1996.

Okresný súd 24. apríla 1997 stanovil termín pojednávania na 19. máj 1997. Toto pojednávanie (konané za prítomnosti účastníkov konania) bolo z dôvodu sťažovateľkou vznesenej námietky zaujatosti „voči celému Okresnému súdu v Rimavskej Sobote“ (na okresnom súde pracuje švagriná žalovaného) odročené na neurčito.

Súdny spis bol 16. júla 1997 predložený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“).

Okresnému súdu bolo 23. septembra 1997 doručené uznesenie krajského súdu z 8. septembra 1997, ktorým neboli sudcovia okresného súdu vylúčení z pojednávania a rozhodovania vecí. Uznesenie bolo účastníkom doručené 14. októbra 1997.

Okresný súd 23. októbra 1997 stanovil termín pojednávania na 10. november 1997. Toto pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov konania odročené na neurčito za účelom predvolania svedkov.

Okresný súd 27. novembra 1997 stanovil termín pojednávania na 8. december 1997. Na tomto pojednávaní (konanom za prítomnosti účastníkov konania) boli vypočutí predvolaní rodičia žalovaného. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že sťažovateľka oznámi mená ďalších ňou navrhovaných svedkov.

Okresný súd 10. júna 1998 vyzval sťažovateľku na oznámenie svedkov, ktorých žiada vypočuť a žalovaného, aby predložil zoznam vecí, ktoré podľa jeho názoru patria do BSM. Žalovaný predložil zoznam 17. júna 1998.

Sťažovateľka 22. júna 1998 požiadala okresný súd, aby rozhodol o vyplatení jej „polovice peňažnej sumy z bytu“ žalovaným a 23. júna 1998 oznámila mená a adresy svedkov, ktorých navrhuje vypočuť.

Okresný súd 21. septembra 2000 stanovil termín pojednávania na 9. október 2000. Toto pojednávanie, po vypočutí oboch účastníkov konania, bolo odročené na neurčito za účelom „urobenia dopytu na OSBD R. ..., ohľadom splácania členského podielu na tento

byt ako aj za účelom vypočutia svedkov 2 – 5...“ Dopyt v predmetných veciach bol vykonaný 15. novembra 2000.

Okresný súd 6. marca 2002 uznesením nariadil ohliadku na mieste samom, v byte odporcu na 2. apríl 2002.

Podľa zápisnice o ohliadke konanej 2. apríla 2002 „... pri zvonení pri dverách bytu nikto neotváral, pričom za dverami bytu bolo počuť kroky, ani na opakované výzvy nik neotváral“.

Okresný súd 2. apríla 2002 stanovil termín pojednávania na 13. máj 2002. Toto pojednávanie (prítomní obaja účastníci) bolo za účelom vykonania ohliadky bytu žalovaného odročené na neurčito.

Okresný súd 4. januára 2006 stanovil termín pojednávania na 13. február 2006. Na pojednávaní účastníci prerokovali zoznam položiek 1 až 22 zakúpených počas manželstva, na hodnote ktorých sa dohodli. Účastníci prehlásili, že *„už nič iné nepatrí do spoločného majetku“*. Pojednávanie bolo odročené na 16. február 2006 za účelom vyhlásenia rozsudku.

Na pojednávaní konanom 16. februára 2006 (za neprítomnosti účastníkov konania) bol vyhlásený rozsudok (č. k. 9 C 156/95-47), ktorým zo zaniknutého BSM bola do výlučného vlastníctva sťažovateľky prikázaná obedová súprava, žalovanému bolo nariadené zaplatiť sťažovateľke na vyrovnanie podielu 3 866 Sk a vyrovnať zostatok pôžičky v Slovenskej sporiteľni, a. s., v sume 32 032 Sk. Rozsudok bol doručený účastníkom konania 24. februára 2006.

Rozsudok okresného súdu sťažovateľka 10. marca 2006 napadla odvolaním.

Súdny spis sp. zn. 9 C 156/95 bol 24. marca 2006 predložený krajskému súdu. Na výzvu krajského súdu z 29. marca 2006 sa žalovaný 6. apríla 2006 vyjadril k odvolaniu.

Krajský súd 16. mája 2006 stanovil termín pojednávania na 20. jún 2006. Na pojednávaní po výsluchu účastníkov, bol vyhlásený rozsudok, ktorým *„Krajský súd rozsudok okresného súdu v časti, v ktorej uložil odporcovi zaplatiť navrhovateľke 3 866,- Sk, mení tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke 19 882,- Sk, do šiestich mesiacov; vo zvyšku rozsudok potvrdzuje“*.

Súdny spis sp. zn. 9 C 156/95 bol 7. júla 2006 vrátený okresnému súdu a druhostupňový rozsudok č. k. 13 Co 68/2006-93 bol doručený sťažovateľke 28. júla 2006 a žalovanému 31. júla 2006.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

2. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení vykonala chronologický prehľad úkonov okresného súdu a k opodstatnenosti sťažnosti uviedla: „(...) Z uvedeného teda vyplýva, že v konaní tunajšieho súdu došlo k určitým prietahom, pretože vo veci nebolo riadne konané od 13. 05. 2002 až do 13. 02. 2006. K prietahom v konaní však došlo aj čiastočným zavinením samotných účastníkov, pretože žalobkyňa bezdôvodne namietala

zaujatost' sudcov tunajšieho súdu a návrh, ktorý bol podaný, nebol úplný, tento musel byť niekoľkokrát dopĺňovaný. (...)“

3. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu k vyjadreniu okresného súdu zaujala nasledovné stanovisko: *«Súhlasím s uvedeným vyjadrením, čo sa týka genézy uvedeného prípadu. Som úprimne rada, že aj samotný súd uznáva, že v konaní došlo k prietahom, hoci nesúhlasím s jeho názorom, že len „k určitým prietahom“ a podľa môjho názoru k prietahom došlo nielen v období, ktoré uvádza všeobecný súd, ale de facto od samého začiatku konania.*

Rovnako nie je mi možné podľa mojej mienky zazlievať, že by k prietahom došlo aj zavinením účastníkov konania, pretože ja jednak nemôžem znášať zodpovednosť za konanie druhého účastníka a ja osobne som prietahy nespôsobilá. Nazdávam sa, že za prietahy nie je možné považovať podanie opravných prostriedkov, procesných návrhov, podaní, námietok a pod., pretože si myslím, že súdy sú povinné konať tak (a to aj čo do rýchlosti vybavovania týchto podnetov), aby prietahy nevznikli žiadne. Ak by sme akceptovali správnosť názoru súdu, mohli by sme konštatovať, že som všetky prietahy zaviniť ja, a to podaním žaloby na súd, pretože keby som ju nebola podala, neboli by vznikli žiadne prietahy.»

4. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre naplnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti

každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 156/95, ktorého bola sťažovateľka účastníčkou, došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

4.1 Pri hodnotení podľa kritéria zložitosti posudzovanej veci ústavný súd konštatuje, že právna a ani faktická zložitosť veci nebola príčinou doterajšej dĺžky konania (a aj postupu) okresného súdu v predmetnej veci (pozri vyššie prehľad úkonov okresného súdu v bode II odôvodnenia).

4.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, t. j. správania sťažovateľky v predmetnom konaní, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by významnou mierou predĺžili priebeh konania a ktorých následkom by boli zbytočné prietahy v konaní.

4.3 Ústavný súd ďalej skúmal postup okresného súdu v posudzovanom konaní z hľadiska zisťovania eventuálnych dôvodov (príčin) sťažovateľkou namietaného porušenia označeného základného práva.

Na základe posúdenia postupu okresného súdu vyplývajúceho zo súdneho spisu sp. zn. 9 C 156/95 ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol:

- od 7. marca 1996 (vyjadrenie žalovaného) do 24. apríla 1997 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše 13 mesiacov,
- od 23. júna 1998 (oznámenie sťažovateľky) do 21. septembra 2000 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše 27 mesiacov,

- od 15. novembra 2000 (dopyt okresného súdu) do 6. marca 2002 (nariadenie obhliadky), t. j. v trvaní vyše 15 mesiacov,
- od 13. mája 2002 (pojednávanie) do 4. januára 2006 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše 43 mesiacov,

t. j. spolu v trvaní vyše 98 mesiacov bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda za obdobie vyše ôsmich rokov neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádzala. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

5. Keďže v posudzovanej veci už bolo 16. februára 2006 meritórne rozhodnuté, ústavný súd nepovažoval za potrebné rozhodnúť v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal.

6. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 120 000 Sk z dôvodu zbytočných prieťahov spôsobených postupom okresného súdu. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením, ústavný súd uznal za dôvodné priznať jej finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu považuje za primerané v požadovanej výške 120 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Sťažovateľka si prostredníctvom svojho advokáta uplatnila náhradu trov za päť úkonov právnych služieb (príprava a prevzatie zastupovania, ústavná sťažnosť, písomné podanie z 23. marca 2006, písomné podanie z 13. júna 2006, písomné podanie zo 17. augusta 2006).

Ústavný súd priznal advokátovi náhradu trov za tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 2. februára 2006 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu zo 17. augusta 2006. Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 z výpočtového základu 16 381 Sk) je 2 730 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 164 Sk sumu 2 894 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje za tri úkony právnych služieb 8 682 Sk.

Za úkony právnych služieb ústavný súd neuznal podanie z 23. marca 2006 (odstránenie nedostatkov podania na výzvu ústavného súdu) a podanie z 13. júna 2006 – čiastočné späťvzatie podania (neuloženie povinnosti okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov) v dôsledku rozhodnutia okresného súdu vo veci rozsudkom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2006